

SHTATOR, 2024

RAPORTI MUJOR

METODOLOGJIA

[Iniciativa e Re Sociale \(NSI\)](#) po kryen monitorimin e mediave online dhe mediave sociale në bashkëpunim me [Pikasa Analytics INC](#), një kompani e analitikës së të dhënave e specializuar në zhvillimin dhe zbatimin e mjeteve, softuerëve dhe algoritmeve të mësimin të makinerive. Mjeti ua mundëson monitoruesve të numërojnë numrin nominal të artikujve për tema të caktuara dhe të shohin nivelin e angazhimit të audiencës.

Angazhimet në uebsajte përcaktohen si artikuj të lajmeve që janë shpërndarë në Facebook nga uebsajti i çdo burimi dhe numri total i pëlqimeve, shpërndarjeve dhe komenteve që janë grumbulluar. Angazhimet në mediat sociale përfshijnë pëlqimet, shpërndarjet dhe komentet e mbledhura nga të gjitha kanalet e mediave sociale (Facebook, Instagram, YouTube, TikTok, LinkedIn) për të gjitha postimet, duke përfshirë fotot, videot dhe tekstin. Vlerësimi i angazhimit shtrihet përtej organeve të mediave për të përfshirë një sërë llogarish të mediave sociale përfshirë ato të politikanëve dhe opinionbërësve.

Mjeti grumbullon artikuj dhe ekipi monitorues i NSI-së i shqyrton ato për të identifikuar dezinformimin e mundshëm dhe çrregullimet tjera informative. Sidoqoftë, mjeti ka disa kufizime. Është i përshtatur, me monitorë Pikasa dhe NSI të zgjedhur me kujdes për çdo llogari të vëzhguar. Rrjedhimisht, numri i përgjithshëm i postimeve dhe artikujve përfshin vetëm llogaritë e vëzhguara, duke përjashtuar llogaritë e tjera që gjithashtu mund të postojnë lajme. Llogaritja e angazhimit përbëhet nga të gjitha aksionet, komentet dhe ndërveprimet e tjera.

Për më tepër, llogaritë private mund të vëzhgohen vetëm nëse përcaktohen zyrtarisht si llogari të liderëve politikë ose faqe fansash. Për rrjedhojë, disa llogari të politikanëve në Facebook mund të mos përfshihen në analizë. Një kufizim tjetër lidhet me qasjen, pasi NSI mund të vëzhgojë artikuj dhe postime të publikuara që në 1 dhjetor 2023.

Mediat e vëzhguara që raportojnë nga Kosova në gjuhën serbe:

Alternativa, Gračanica Online, Radio Kontakt Plus, Kosovo Online, KoSSev, Medija Centar, TV Most, Radio Kim, Radio Mitrovica Sever, Radio Televizioni Gračanica, dhe RTK2

Periudha e vëzhgimit:

1 - 31. shtator 2024

Numri i mediave online të vëzhguara:

126 duke raportuar në shqip dhe serbisht në Kosovë, 126 nga Serbia dhe 24 media ndërkombëtare.

Qëllimi i monitorimit:

Çrregullimet informative në internet dhe media sociale, duke përfshirë uebsajtet, portalet e lajmeve online, Facebook, YouTube, TikTok dhe Instagram në Kosovë me fokus në hapësirën informative të serbëve të Kosovës.

Temat specifike të vëzhguara:

Ppropozimi i krijimit të një mikroshteti sovran për Urdhrin Bektashi në kryeqytetin e Shqipërisë, Tiranë; një fushatë e mundshme shpifjeje politike kundër një lideri opozitar serb të Kosovës; Fjalimi i Presidentit të Serbisë lidhur me politikën e ardhshme ndaj Kosovës; dhe pretendimet e pavërtetuara për planet për zhvendosje masive të popullatës serbe të Kosovës jashtë Kosovës.

Gjetjet kryesore

- Pretendimet e pakonfirmuara dhe narrativat konspirative ishin të përhapura, duke përfshirë pretendimet për plane të zhvendosjes masive të serbëve të Kosovës pa prova, duke përhapur alarmin dhe tensionet ndëretnike.
- Janë vërejtur artikuj që përjetësojnë gjuhën e urrejtjes, duke përfshirë 27 përdorime të "gjenocidit" në një artikull të Bota Sot duke etiketuar veprimet e Serbisë në Kosovë në mënyrë të pasaktë.
- Gjashtë raste të sharjeve nënçmuese racore për shqiptarët e Kosovës janë vërejtur në mediat serbe, kryesisht nga Informer dhe Večernje Novosti. Një shembull i një sharje racore ndaj serbëve të Kosovës është vërejtur në mediat shqiptare nga Klan Kosova.
- Pretendimet për konspiracione, si një komplot i MI6 kundër zëvendëskryeministrit serb Aleksandar Vulin, u publikuan pa verifikim (Politika).
- Akuzat e pabazuara synonin liderët e opozitës, veçanërisht Savo Manojloviq, duke e akuzuar atë për bashkëpunim me qeverinë e Kosovës për arsye të parëndësishme, si veshja.
- Narrativa të vazhdueshme që pretendonin përpjekje të koordinuara nga aktorë të jashtëm (p.sh., Serbia, Shqipëria dhe organizatat ndërkombëtare si NATO) për të destabilizuar sovranitetin e Kosovës u vëzhguan në shumë media.
- Narrativa e sigurimit të veriut të Kosovës, e ushqyer nga zyrtarët serbë dhe kosovarë, vazhdon të tensionojë marrëdhëniet etnike dhe të pengojë përparimin ekonomik.
- Akuzat e pavërtetuara, përdorimi i gjuhës nxitëse dhe raportimi i njëanshëm kontribuojnë më tej në tensionet ndëretnike dhe diskreditimin politik.

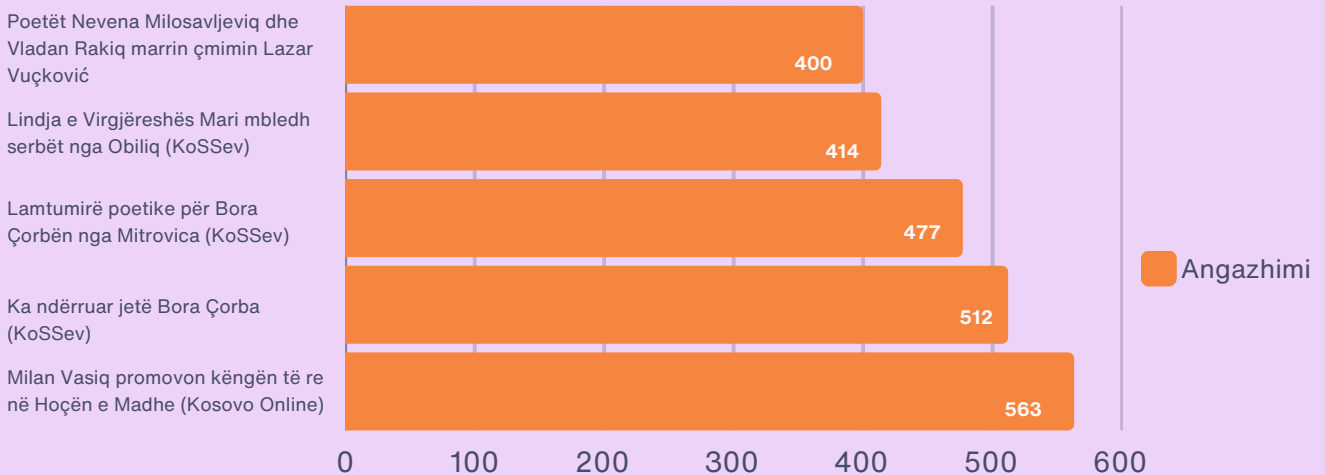
Rezultatet e monitorimit

Gjatë periudhës raportuese, media më aktive që raporton në gjuhën serbe ishte Kosova Online, e cila ka publikuar 2781 artikuj me 35,315 angazhime. E njëjta faqe ka regjistruar edhe më së shumti angazhime në rrjetet sociale.

Në shtator, mediat në gjuhën serbe në Kosovë raportuan më së shumti për protestën qytetare para stacionit policor në Mitrovicën e Veriut (22 artikuj) dhe shtyrja e fillimit të gjyqimit kundër të akuzuarve për sulmin e armatosur në Banjskë (21 artikuj). Tema të tjera të dukshme përfshinin sulmin fizik dhe grabitjen e një çifti të moshuar të martuar serb në Graçanicë (19 artikuj) dhe hapjen e pikave të kalimit Merdare dhe Bërnjak për trafik (18 artikuj). Asnjë nga temat më të raportuara nuk u bë e preferuara e audiencës në Facebook. Audiencia e Facebook është më e angazhuar me artikuj të lidhur me kulturën.

Që nga maji 2024, raportimi i mediave në gjuhën serbe ka parë një rënie të përgjithshme në nivelet e angazhimit. Gushti 2024 pa një rritje të lehtë në angazhimin e audiencës në Facebook krahasuar me korrikun 2024. Megjithatë, një rënie e re e angazhimeve është shënuar në shtator 2024 krahasuar me gushtin. Këto angazhime janë dukshëm më të ulëta se ato të regjistruara në gjysmën e parë 2024.

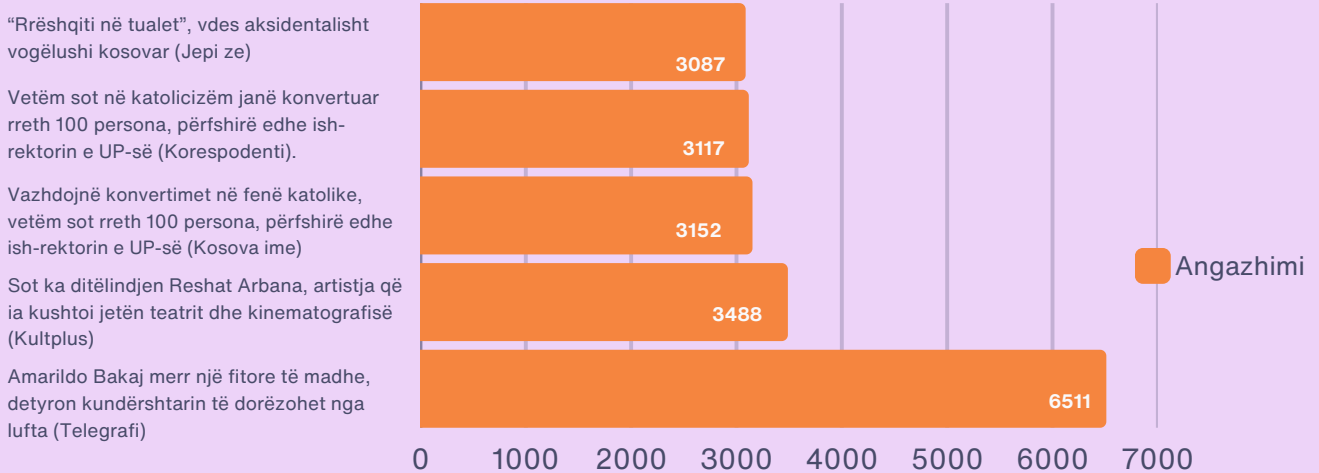
Artikujt e popullarizuar në gjuhën serbe në Facebook

Zakonisht, nuk ka mbivendosje të temave më të raportuara në mediat në gjuhën serbe dhe shqipe në Kosovë. Megjithatë, një mbivendosje e pjesshme u vërejt në shtator kur mediat që raportuan në gjuhën shqipe u fokusuan në informacionin se ishte ngritur aktakuza për sulmin e armatosur në Banjskë (307 artikuj), ndërsa mediat që raportuan në serbisht raportuan gjerësisht në fund të muajit për shtyrje të fillimit të gjyqimit për këtë rast. Mirëpo, kur bëhet fjalë për mediat që

raportojnë në gjuhën shqipe, tema e trajtuar më së shumti në shtator (477 artikuj) ishte riemërimi i një rruge në fshatin Banjskë pasi një zyrtar policor u vra në sulmin e armatosur në Banjskë në shtator 2023. Kjo u pasua nga 420 artikuj për një sërë incidentesh sigurie të ndodhura në fillim të shtatorit që ndër të tjera përfshinin vrasjen e dyshuar të një ish-të dënuari nga një klan kriminal kundërshtar dhe një goditje me thikë mes studentëve. Së fundi, në gjuhën shqipe janë shkruar 404 artikuj për vizitën e ministrit të Jashtëm turk, Hakan Fidan, në Kosovë. Temat që u trajtuan më së shumti nuk fituan angazhimin më të madh të audiencës. Gjatë shqyrtimit të artikujve individualë më të njohur në Facebook, artikujt sportivë dhe të konvertimit fetar kryesuan listën e temave më tërheqëse.

Artikujt e popullarizuar në gjuhën shqipe në Facebook

Gjatë periudhës raportuese, media më aktive që raportoi në gjuhën shqipe nga Kosova ishte Bota Sot, e cila ka publikuar 10,133 artikuj me 50,953 angazhime. Megjithatë, uebsajti që regjistroi më së shumti angazhime në rrjetet sociale ishte Indeksonline, me 164,308 angazhime, nga 4,653 artikuj të publikuar në shtator.

Në gusht, media e njohur në Kosovë ritransmetoi një artikull që, pa prova konkrete, mbështet pretendimin se Manastiri i Deçanit investon drejtpërdrejt në hidrocentralet në rajon. Bota Sot mbajti një pjesë të kësaj fushate kundër manastirit për një iniciativë ndryshe.

Në shtator, kryeministri shqiptar Edi Rama propozoi krijimin e një mikroshteti sovran për Urdhrin Bektashi, një sekt islamik sufi i njohur për praktikën e tij të moderuar dhe tolerante. Ky shtet i propozuar, për t'u vendosur në Tiranë, do të funksiononte njësoj si Vatikani, me qeverisjen dhe autonominë e tij.

Sipas qeverisë, nisma e Ramës synon të promovojë tolerancën dhe bashkëjetesën fetare.

Kjo nismë nxiti një sërë tekstesh kritike në Bota Sot¹ në të cilat bashkëbiseduesit argumentojnë se kjo nismë është pjesë e një strategjie më të gjerë për të çuar përpara projektet pro-serbe në Ballkan, duke minuar potencialisht sovranitetin dhe stabilitetin rajonal të Kosovës. Ata sugjerojnë se lëvizje të tilla mund t'i shërbejnë qëllimeve gjeopolitike serbe duke legjitimuar autonomi të veçanta fetare ose kulturore, siç është ajo për Manastirin e Deçanit. Kjo është endur në një narrativë më të gjerë konspirative që akuzon aktorë të jashtëm (Serbia, mafia dhe Fondacioni Soros) dhe Edi Rama i Shqipërisë për bashkëpunim të fshehtë me Serbinë për të minuar sovranitetin e Kosovës.

E njëjta media botoi disa artikuj të tjerë, ose më mirë op-ede, që nuk respektojnë standardet gazetareske dhe keqpërdorin parimet e lirisë së fjalës për të përjetësuar narrativa të dëmshme dhe gjuhën e urrejtjes. Ai më problematik është artikulli me titull "SHBA, BE, NATO s'është Kosova "Hani i Musës" që Serbia të hyjë e të dalë kur t'i teket" etiketon veprimet e Serbisë në Kosovë si gjenocidale dhe kritikon organizatat ndërkombëtare si SHBA, BE dhe NATO për mosveprim të perceptuar. Artikulli përdor derivate të fjalës "gjenocid" 27 herë për të përshkruar veprimet e Serbisë. Etiketimi i Serbisë si gjenocidale në kontekstin e Kosovës është i pasaktë. Ndërsa shkelje të rënda të të drejtave të njeriut ndodhën gjatë konfliktit të viteve 1998-1999, duke përfshirë krimet e luftës dhe krimet kundër njerëzimit, termi "gjenocid" ka një përkufizim ligjor specifik që përfshin qëllimin për të shkatërruar, tërësisht ose pjesërisht, një kombësi, etnike, racore ose grup fetar. Gjykatat ndërkombëtare nuk i kanë klasifikuar veprimet e Serbisë në Kosovë si gjenocid. Gjuha e artikullit, veçanërisht përdorimi i përsëritur i "gjenocidit" për të përshkruar veprimet e Serbisë, mund të konsiderohet nxitës. Një terminologji e tillë mund të nxisë urrejtje ose dhunë kundër serbëve, duke kontribuar në tensionet etnike.

Gjatë periudhës raportuese, janë shfaqur akuza kundër politikanit serb të Kosovës, Aleksandar Arsenijeviq, duke sugjeruar përfshirjen e tij në sulmin e 29 majit 2023 ndaj trupave të KFOR-it në Zveçan për shkak të afërsisë me individë të maskuar të pranishëm në protestë. Aktivistja e shoqërisë civile Kaltrina Kamberi ndau një fotografi që supozohet se tregon Arsenijeviq me këta individë, duke pretenduar më tej se disa ishin të përfshirë në incidentin e 24 shtatorit 2023 në Banjskë. Arsenijeviq i ka hedhur poshtë këto pretendime, duke

¹ <https://www.botasot.info/aktuale-lajme/2234857/shtet-bektashi-brenda-shtetit-nela-ideja-e-rames-e-gatuar-ne-beograd-ndash-ky-eshte-demi-ge-do-ti-beje-kosoves/> dhe <https://www.botasot.info/opinione/2234368/shteti-i-babadjalit-ushqen-te-gjitha-projektet-pro-serbe-ne-balkan/> dhe <https://www.botasot.info/politika-lajme/2236181/krijimi-i-shtetit-bektashi-ymeri-shperthen-ndaj-rames-po-flirton-dite-e-nate-me-vucigin-e-erdoganin-ndash-ky-eshte-synimi-i-tij/>

² SHBA, BE, NATO s'është Kosova 'Hani i Musës' që Serbia të hyjë e dalë kur t'i teket: <https://www.botasot.info/opinione/2234355/shba-be-nato-seshte-kosova-hani-i-muses-ge-serbia-te-hyje-e-dale-ku-ti-teket/>

³ https://balkaninsight.com/2021/05/24/kosovo-pm-revives-plan-to-sue-serbia-for-genocide/?utm_source=chatgpt.com

⁴ <https://www.gazetaexpress.com/aleksander-arsenijeviq-ishte-pare-afer-maskave-kur-ishte-sulmuar-kfor-i/> dhe <https://lajmi.net/protestuesi-pagesor-aleksander-arsenijeviq-me-maskat-ku-u-sulmuar-kfor-i/>

duke i etiketuar si dezinformata që synojnë ta diskreditojnë atë.⁵ Ai theksoi mungesën e provave konkrete që e lidhin atë me ngjarjet e dhunshme në fjalë. Aktualisht mungojnë verifikimet e pavarura të këtyre akuzave.

Kur bëhet fjalë për mediat në Serbi, disa tabloide udhëhoqën një fushatë sugjeruese se Serbia mund të shpallë pushtimin zyrtar të Kosovës përpara fjalimit të paralajmëruar të Presidentit të Serbisë në lidhje me situatën në zonat me shumicë serbe të Kosovës. Tema u trajtua edhe nga disa analistë dhe media profesionale të cilët hodhën poshtë pretendimet. Në të vërtetë, gjatë konferencës ku presidenti serb nuk e diskutoi këtë opsion, por ai njoftoi se Serbia mund t'i paraqesë një kërkesë tjetër KFOR-it për të vendosur trupa në Kosovë deri në fund të vitit 2024.

Sigurimi i veriut të Kosovës ka qenë një narrativë dominuese për më shumë se dy vjet për zyrtarët serbë dhe kosovarë, dhe përveç që kanë një efekt shqetësues në shoqërinë dhe marrëdhëniet ndëretnike në Kosovë, ato gjithashtu penguan përparimin ekonomik të Kosovës dhe përpjekjet për të tërhequr investimet e huaja direkte, pohojnë ekspertët. Megjithatë, zyrtarët nuk janë burimet e vetme të lajmeve shqetësuese. Në shtator, një ish-zyrtar serb dhe një përfaqësues i shquar i OJQ-së nga Serbia e informuan kryeministrin e Kosovës për planet e supozuara të Serbisë për të zhvendosur masivisht serbët e Kosovës në rajonet me shumicë boshnjake dhe myslimane në Serbi. Këto pretendime janë bërë pa materiale apo vërtetime të tjera të pretendimeve.

Fushata diskredituese politike nëpërmjet lidhjeve të pavërtetuara të disa liderëve të opozitës serbe me Qeverinë e Kosovës janë vërejtur gjithashtu në shtator. Veçernje Novosti bëri dy përpjekje të tilla në shtator. E para ishte kundër Savo Manojloviq, një lider opozitar serb i Kosovës aktiv në skenën politike serbe. Ai është objektivi më i shpeshtë i sulmeve të tilla në media nga Serbia. Veçernje Novosti¹⁰ la të kuptohet se ka lidhje tinzare mes Manojloviq dhe Qeverisë së Kosovës, sepse ai është “i vetmi politikan nga Serbia qendrore, të cilit regjimi kriminal, separatist i Albin Kurtit i lejoi të hynte në Kosovë”. Për më tepër, artikulli sugjeron se ky vendim i Qeverisë së Kosovës mund të ketë ndikuar edhe nga fakti se Manojloviq ishte “i veshur me flamurin e NATO-s”. Manojloviq shihet i veshur me një xhakëtë të një marke të njohur veshjesh norvegjeze, ndërsa autori i artikullit lë të kuptohet se ky është një flamur i NATO-s sepse Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s në atë moment ishte norvegjez.

⁵ https://radiokontaktplus.org/en/main/inaccurate-photos%2C-false-statements-and-accusations-without-checking-the-facts-as-an-attempt-to-discredit/82007?utm_source=chatgpt.com

⁶ <https://www.novosti.rs/vesti/politika/1408286/vucic-sutra-18-saopstava-naciji-najvaznije-odluke-stolu- opcija-proglasenja-okupacije-dela-teritorije-srbije> dhe

<https://www.kurir.rs/vesti/politika/4437323/kurir-saznaje-vucic-sutra-u-18-saopstava-naciji-najvaznije-odluke-na-stolu-i- opcija-proglasenja-okupacije-dela-teritorije-srbije>

⁷ <https://www.danas.rs/vesti/politika/vucic-obracanje-javnosti-kosovo/> dhe <https://n1info.rs/vesti/aktivistkinja-iz-kosovske-mitrovice-najave-tabloida-o-okupaciji-zaludjivanje-javnosti-i-budalastina/>

⁸ <https://www.dlo.rs/vesti/politika/955637/vazno-srbija-ce-ponovo-uputiti-zahtev-za-povratak-1000-srpskih-vojnika-i-policijaca-na-kim-vest>

⁹ <https://www.danas.rs/vesti/politika/biserko-i-canak-obavestili-kurtija-da-beograd-planira-preseljenje-srba-sa-severa-u-rasku-traze-mu-da-to-spreci/> die <https://www.danas.rs/vesti/politika/intervju-penad-canak-informaciju-o-preseljenju-srba-sa-kim-u-sandzak-dobili-smo-sa-vise-strana/>

¹⁰ <https://www.novosti.rs/vesti/politika/1409004/nato-savo-zasto-manojlovic-jedini-politicar-srbije-kog-kurti-pustio-kim-zato-što-nosi-norvešku-zastavu-video>

Një fyerje poshtëruese racore për shqiptarët e Kosovës është vërejtur në 6 artikuj të publikuar nga mediat serbe në shtator. Në pesë nga ato raste, fjala është përdorur nga tabloidi Informer, ndërsa në një nga rastet është përdorur nga Večernje Novosti. Kur është fjala për fyerjen racore për serbët e Kosovës, është vërejtur se është përdorur vetëm një herë nga Klan Kosova në shtator.

Një artikull tjetër me të njëjtin qëllim është publikuar edhe nga Večernje Novosti.¹¹ Më vonë gjatë muajit, një takim midis liderëve të opozitës serbe dhe disa përfaqësuesve politikë serbë të Kosovës u organizua në Beograd. Liderët politikë serbë të Kosovës u etiketuan nga Večernje Novosti si anti-Vuçiq, ndërsa vetë takimi u cilësua si akt i turpshëm i hyrjes në koalicion të opozitës serbe me Albin Kurtin.

U vunë re gjithashtu përpjekje të kundërta për të bërë pretendime të pavërtetuara për një fushatë të mundshme shpifjeje me qëllimin përfundimtar të eliminimit të kundërshtarëve politikë. Artikulli nga Politika¹² pretendonte se agjencia britanike e inteligjencës MI6 po orkestron një fushatë për të diskredituar dhe eliminuar potencialisht zëvendëskryeministrin serb Aleksandar Vulin për shkak të rolit të tij kryesor në nxitjen e bashkëpunimit strategjik midis Moskës dhe Beogradit. Artikulli pretendon se MI6 planifikon të shpërndajë dëshmi të fabrikuara, të cilat dyshohet se janë marrë nën detyrim nga një shtetas serb i burgosur në Kosovë, duke akuzuar Vulin për orkestrimin e incidentit të armatosur në Banjskë. Ambasadori britanik në Serbi, Edward Ferguson, shprehu zhgënjimin për artikullin, duke i cilësuar pretendimet si "marrëzi të frymëzuara nga Kremli". Ai kritikoi mediumin Politika për moskërkimin e një komenti nga Ambasada Britanike para publikimit dhe pyeti se si një përmbajtje e tillë përputhet me parimet e themelimit të gazetës.

¹¹ <https://www.novosti.rs/vesti/politika/1413775/sramotno-kompletna-opozicija-srbiji-usla-koaliciju-aljbinom-kurtijem-video>

¹² <https://www.politika.rs/sr/clanak/632777/Moskva-i-Beograd-jacaju-veze-dok-London-prijprema-poteze-protiv-srpskog-vicpremierera>

Ky raport është përgatitur nga Iniciativa e Re Sociale, një organizatë e shoqërisë civile nga Mitrovica e Veriut për të ndikuar përfundimisht në gjithëpërfshirjen, ndërtimin e besimit, proceset e demokratizimit dhe qeverisjen e mirë në Kosovë. Duke vepruar kështu, NSI ndjek vizionin e saj për një shoqëri gjithëpërfshirëse të ndërtuar mbi besimin dhe vlerësimin midis komuniteteve të saj, në të cilën qytetarët nga të gjitha grupet etnike marrin pjesë aktivisht në shoqëri dhe në qeverisjen e saj.